

Úloha univerzít v rozvoji cestovného ruchu

Branislav KRŠÁK

Abstract

Each employee has a unique potential, which need to be stimulated to be most productive. Education is an important factor for this stimulation. Only well educated employees are real competitive advantage for the company. This implies that for the real development of tourism is necessary to know in which areas human resources needs to be strengthened. For that purpose was realised research study of kosice region tourism organizations educational needs. We tried to identify factors, which are necessary for the real development of tourism. In the study we have found areas, in which human resources needs to be strengthened. And this is the key role of the universities with relevant field of study.

Úvod

Cestovný ruch vo svete predstavuje jedno z najdynamickejšie sa rozvíjajúcich národohospodárskych odvetví. Vo väčšine vyspelých krajín prináša rozvoj CR značný ekonomický prínos. Ide o odvetvie, ktoré vytvára predpoklady pre rozvoj ďalších (nadväzujúcich) odvetví národného hospodárstva. Medzi cestovným ruchom a trhom práce existuje pozitívny vzťah, pretože práve CR je odvetvím s významnou absorpčnou kapacitou pre pracovné sily uvoľnené z primárneho a sekundárneho sektoru ekonomiky. Na Slovensku existuje mnoho príležitosti rozvoja cestovného ruchu, ktoré sú nedostatočne využité. Pritom pozitívny vplyv cestovného ruchu na rozvoj ekonomiky Slovenska je jednoznačný a nespochybniteľný. Jedným z nástrojov, ktorými je možné podporiť nevyužité príležitosti rozvoja slovenského cestovného ruchu a umožniť tak získať a udržať jeho konkurenčnú výhodu, je rozvoj vzdelávania pracovníkov cestovného ruchu, v ktorom univerzity zohrávajú dôležitú rolu.

1. Situácia v cestovnom ruchu

Cestovný ruch vytvára pracovné príležitosti bez veľkých investícií a každé nové pracovné miesto v cestovnom ruchu vytvára v priemere 1,5-2 pracovné príležitosti na pokrytie jeho potrieb. Cestovný ruch je jedným z vysoko efektívnych nástrojov regionálnej politiky, ktorej cieľom je dosiahnuť (prostredníctvom aktivácie vnútroregionálnych zdrojov) optimálny rozvoj regiónov. Naša krajina má predpoklady na intenzívny rozvoj cestovného ruchu, doterajšie rozborý navyiac dokazujú, že potenciálne možnosti Slovenska v cestovnom ruchu sú nedostatočne využité. Slovenské organizácie podnikajúce v cestovnom ruchu nevyužívajú komparatívne výhody, ktorými sú predovšetkým unikátne prírodné prostredie a bohaté kultúrno-historické pozadie krajiny.

Je to odvetvie, ktoré predáva aj také tovary, ktoré sa inak neexportujú. Predáva služby, zhodnocuje prírodné krásy a na rozdiel od iných odvetví nie je náročný na suroviny, energetiku a nevyžaduje si dovoz. Naša krajina má predpoklady na intenzívny rozvoj cestovného ruchu, no doteraz nie je tento potenciál využitý na dostatočnej úrovni. Daná situácia je do istej miery spôsobená vzdelanostnou nepripravenosťou zamestnancov pracujúcich v podnikoch tohto sektora.

Základnými, všeobecne prezentovanými príčinami, ktoré sú dôvodom nevyužívania týchto výhod je nízka vzdelanostná pripravenosť zamestnancov pracujúcich v organizáciách tohto sektora, absencia informačnej základne, nevyužívanie moderných informačno-komunikačných technológií v tomto odvetví a absencia kooperácie s cieľom efektívnejšieho využitia potenciálnych možností za účelom zvýšenie ich konkurenčnej schopnosti.

Tento príspevok prezentuje a vyhodnocuje výsledky prieskumu záujmu o vzdelávanie zamestnancov cestovného ruchu a hodnotí ich vzdelávacie potreby v jednotlivých oblastiach.

2. Fáza prieskumu vzdelávacích potrieb

Prieskum bol zameraný na identifikáciu vzdelávacích potrieb subjektov cestovného ruchu pôsobiacich v košickom kraji. Bol uskutočnený

pomocou dotazníkovej metódy. Z celkového počtu 400 dotazníkov bolo vyplnených 93 kusov, čo predstavuje 23,3% návratnosť.

Prioritou prieskumu bolo posúdenie subjektívnych potrieb (požiadaviek) na doplnkové vzdelávanie zamestnancov organizácií pôsobiacich v oblasti cestovného ruchu.

Výber organizácií cestovného ruchu bol zameraný na poskytovanie služieb prostredníctvom subjektov zabezpečujúcich sekundárne podmienky rozvoja cestovného ruchu v podobe rôznych ubytovacích, stravovacích a dopravných spoločností. Ďalšia oblasť výberu bola zameraná na rôzne verejno-právne, informačné a kultúrno-spoločenské zariadenia, ktorých zástupcami sú napríklad informačné centrá, cestovné kancelárie a agentúry, úrady verejnej správy zodpovedné za regionálny rozvoj, športovo-relaxačné a kultúrno-spoločenské organizácie. Medzi oslovenými organizáciami cestovného ruchu boli aj podniky poskytujúce servis a služby v rámci cestovného ruchu, ako napr. auto požičovne, obchodné centrá a remeselná výroba.

Koncepcia dotazníka poskytla údaje pre ďalšie plánovanie vzdelávania z pohľadu skladby predmetov a požiadaviek organizácií v oblasti technického zabezpečenia vzdelávania. V ďalšej časti príspevku nasleduje zhodnotenie záujmu o vzdelávanie z pohľadu predmetu vzdelávania.

Vzdelávanie zamestnancov

Existuje mnoho dôvodov, prečo sa organizácie pôsobiace v cestovnom ruchu chcú zaoberať otázkou vzdelávania a rozvoja rôznych vedomostí a zručností svojich zamestnancov. Sú to hlavne dôvody ako rýchly vývoj prostredia cestovného ruchu na Slovensku, prudký vývoj vo svete informačných technológií, potreba orientácie sa na kvalitu produktov a služieb, orientácie sa na zákazníka, globalizácia a internacionalizácia aktivít a z toho vyplývajúca nevyhnutnosť pohybovať sa, podnikáť a komunikovať v medzinárodnom prostredí.

3. Vyhodnotenie získaných podkladov

Metodika hodnotenia

V hodnotení záujmu sme sa zamerali na počet zvolených predmetov a sortiment predmetov podľa oblastí vzdelávania. Záujem o vzdelávanie sme sa pokúsili vyhodnotiť z pohľadu stratégie rozvoja cestovného ruchu na Slovensku.

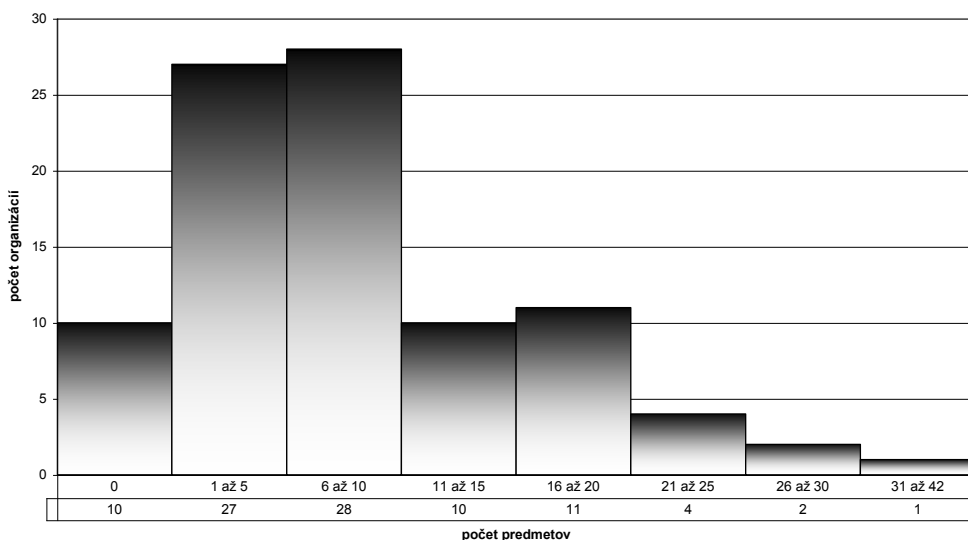
Počet predmetov

Respondentom dotazníku bolo ponúknutých 51 predmetov, počet vybraných predmetov nebol obmedzený. Na obrázku č. 1 je zobrazený graf početností organizácií a rozsah nimi zvolených predmetov. Celkom 10 organizácií si nezvolilo ani jeden predmet. Najviac respondentov si zvolilo 1 až 10 predmetov.

Ďalšie charakteristiky výberu sú:

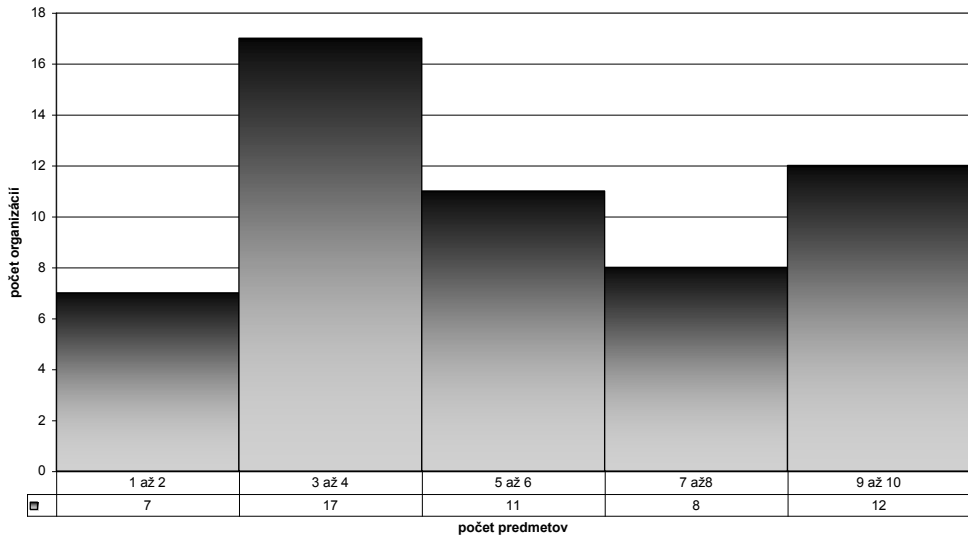
minimum: 0	maximum: 41	dolný kvartil: 3	horný kvartil: 14
medián: 7	priemer: 8,88;	sm. odchýlka: 7,6	šikmosť: 1,33
variačný koeficient:	0,86		

Vzhľadom na skutočnosť, že výsledky prieskumu slúžili zároveň ako podklady pre tvorbu univerzitného programu doplnkového vzdelávania pre zamestnancov organizácií cestovného ruchu, bolo potrebné získané vyplnené dotazníky logicky preveriť a skresľujúce odpovede z výskumu vyradiť.

Obr. č. 1 Početnosti organizácií so zvoleným počtom predmetov

Aby sme sa priblížili k reálnym možnostiam doplnkového vzdelávania, na ďalšiu analýzu sme použili odpovede od organizácií, ktoré si zvolili aspoň jeden, ale najviac 10 predmetov. Vo výskumnej vzorke zostalo 55 organizácií. Rozdelenie organizácií zobrazuje obrázok č. 2 Najvyšší počet (17) organizácií si vybralo 3 až 4 predmety.

Obr. č. 2 Početnosti organizácií so zvoleným počtom predmetov

Ďalšie charakteristiky výberu sú:

minimum: 1 maximum: 10
 medián: 6 priemer: 5,6
 variačný koeficient: 0,48

dolný kvartil: 3 horný kvartil: 8
 smer. odchýlka: 2,7 šikmosť: 0,18

Nové charakteristiky skupiny vypovedajú o znížení variability nového výberu (nový výber je konzistentný).

Obsahová stránka predmetov

Pre účely analýzy boli predmety po obsahovej stránke zoskupené do štyroch kategórií (oblastí vzdelávania):

1. počítačové zručnosti,
2. manažérske zručnosti,
3. jazykové zručnosti,
4. základy cestovného ruchu.

V tejto analýze bola použitá vzorka 55 organizácií, ktoré si pre doplnkové vzdelávanie vybrali 1 až 10 predmetov. Nakoľko si organizácie mohli vybrať neobmedzený počet predmetov, pre analýzu sme zvolili dichotomickú premennú áno / nie, pomocou ktorej sme mohli sledovať, koľko organizácií si predmet z určitej kategórie vybralo, ale aj koľko organizácií si predmet z určitej kategórie nevybralo.

Výber predmetov organizáciami prezentuje tabuľka č. 1. Z tabuľky je zrejmé, že najvyšší bol záujem o výučbu jazykov (áno 52) a manažerských zručností (áno 45). Naopak najmenší záujem prejavili organizácie o vzdelávanie v oblasti PC zručností (nie 33) a prírody a geografie SR (nie 29).

predmet	nie	ano
PC	33	22
manazerske	3	52
jazyk	10	45
OSRP	29	26

Tab. 1 Počty organizácií, ktoré si zvolili / nezvolili predmety podľa kategórií

	X2			
	PC	manazerske	jazyk	OSRP
PC	<>	24.05	14.24	0.55
manazerske	24.05	<>	4.90	56.50
jazyk	14.24	4.90	<>	21.91
OSRP	0.55	56.50	21.91	<>
X2krit	6.63			

Tab. 2 Porovnanie počtu organizácií, ktoré si zvolili/ nezvolili jednotlivé kategórie predmetov

V tabuľke č. 2 vidieť, že rovnaké preferencie pri výbere majú dvojice predmetov o SR a krajine a PC a dvojica manažerske a jazyky. V ďalšom analyzovaní sme skúmali, či existuje štatisticky významný rozdiel v štruktúre predmetov zapríčinené faktormi ako je veľkosť organizácie, doba pôsobenia organizácie na trhu, predmet podnikania, vzdelanie respondentov, pohlavie respondentov. Výsledky analýzy zobrazuje tabuľka č. 3.

		TK	KH
faktor	veľkosť organizácie	1.11	16.92
	doba pôsobenia na trhu	5.97	16.92
	predmet podnikania	2.12	12.59
	vzdelanie respondentov	3.02	12.59
	pohlavie respondentov	0.45	7.81

Tab. 3 Štruktúra predmetov nezávisí od žiadneho zo skúmaných faktorov.

4. Záver

Z výsledkov výskumu je zrejmé, že organizácie cestovného ruchu v košickom kraji si uvedomujú potrebu vzdelávania a v súčasnosti za najdôležitejšie považujú doplnenie svojho vzdelania v oblasti znalostí jazykov a manažérskych zručností.

Na druhej strane majú príliš malý záujem o vzdelávanie sa v oblasti počítačových zručností a moderných informačných technológií. Potenciál na intenzívny rozvoj cestovného ruchu doteraz nie je využitý na dostatočnej úrovni. Daná situácia je do istej miery spôsobená vzdelanostnou nepripravenosťou zamestnancov pracujúcich v podnikoch tohto sektora.

Štandardom kvalifikovanej pracovnej sily je počítačová gramotnosť, ktorá je v súčasnosti nevyhnutnou podmienkou orientácie sa v oblasti moderných informačných technológií a programového vybavenia a systémov používaných v cestovnom ruchu.

Zoznam literatúry

- [1] DŽUPKA, P., ŠIMKOVÁ, H., KRŠÁK, B.: Cestovný ruch ako prostriedok ekonomického rastu a regionálneho rozvoja. National and Regional Economics 5, Herľany 2004, ISBN 80-8073-223-X.
- [2] MAIER, G., TÖDTLING, F., BUČEK, M.: 1997. Regionálna a urbanistická ekonomika, Bratislava. Elita.
- [3] KEREKEŠ, J.: 2000. Cestovný ruch a regionálny rozvoj v mestách a obciach Slovenska, SLOVAKIATOUR.
- [4] ANTOŠOVÁ, M., CSIKÓSOVÁ, A.: Rozvoj ľudského kapitálu v podnikovej sfére. PEMA 05, Personální management v praxi. Evida Plzeň 2005, ISBN 80-86596-60-5.

- [5] SABOL. T., DŽUPKA P.: Regionálny rozvoj z pohľadu využitia informačných a komunikačných technológií . Technická univerzita v Košiciach, Január 2003, ISBN 80-8073-051-2. s. 75-80.
- [6] KRŠÁK, B.: Prečo manažment znalostí? Teoretické aspekty prierezových ekonomík. Royal Unicorn, Košice 2002, ISBN 80-968128-9-0.
- [7] ANTOŠOVÁ, M.: O znalostnom manažmente v cestovnom ruchu a službách. GEOTUR 2003, Slovensko - perspektívy rozvoja cestovného ruchu, Herľany 2003, ISBN 80-8073-094-6.

Adresa pracoviska autora:

Ing. Branislav Kršák, PhD.

Technická univerzita v Košiciach - Fakulta BERG

Ústav geoturizmu

Letná 9

042 00 Košice

e-mail: branislav.krsak@tuke.sk